

Trappan för genomslagskraft

Genomslagskraft för studier som
stöder studiefärdigheterna (SSS)

Trappan för genomslagskraft

Genomslagskraft för studier som stöder studiefärdigheterna (SSS)

Trappan för genomslagskraft beskriver SSS-studiernas genomslagskraft ur samhällets och utbildningsanordnarens, den undervisande och handledande personalens samt den studerandes synvinkel. Beskrivningen har utarbetats i form av samarbete mellan sakkunniga i projektet OPVA haltuun – Framåt med SSS. Beskrivningen bygger på empiriska data och material samt forskningsdata hos utbildningsanordnare som deltagit i utvecklingsarbetet.

Trappan för genomslagskraft bygger på modellen effektkedjan som i stor utsträckning används i Finland. Modellen är till hjälp vid skissering av vilka element genomslagskraften i samhället utformas och lyfter fram inbördes relationer mellan dem (Sitra 2018). Trappan för genomslagskraft bygger på fyra olika nivåer:

Insats= resurser

Prestation= mätbart, utfört arbete

Effekt= konkret förändring hos människor eller i strukturer

Genomslagskraft= människornas välbefinnande och nyttan på samhället

Bekanta dig med SSS-studiernas genomslagskraft i nedanstående tabell. I den första tabellen har en positiv spiral beskrivits, alltså när det satsas på SSS-studier. I den andra tabellen reflekterar man över risker och negativa scenarier, när SSS-studier inte ordnas eller det inte satsas på dem. Trappan för genomslagskraft finns som (finskspråkig) Thinglink-presentation [här](#).

En positiv spiral, när det satsas på SSS-studier

	Insats	Prestation	Effekt	Genomslagskraft
Samhället/ utbildnings- anordnaren	<p>Det finns en plan, en struktur, finansiering och resurser för genomförande av SSS-studier</p> <ul style="list-style-type: none"> Lagen 531/2017, 61 § Rätt till undervisning och handledning Ansvar för anordnande, genomförande och utveckling har definierats och processerna leds. Man har avtalat om mätare för uppföljning av kvaliteten och genomslagskraften. Strukturen för handledning ingår i den personliga tillämpningen. Genomförandet har planerats studerande- och behovsorienterat. SSS är en känd stödform i läroanstalterna och nätverken. 	<p>SSS-studierna genomförs ändamålsenligt och utvecklas systematiskt</p> <ul style="list-style-type: none"> SSS-studierna genomförs högklassigt och studerandeorienterat. Läroanstalten får SSS-finansiering för genomförda SSS-studier. SSS-studiernas genomförande och kvalitet följs upp. En genomförandeplan har uppgjorts för SSS-studierna. Planen uppdateras och utvecklas. 	<p>SSS-verksamhetsmodellen och verktygen för genomförande används förutseende och i rätt tid</p> <ul style="list-style-type: none"> Läroanstalten har fungerande SSS-processer som hela personalen känner till. Personalen har tillräckliga resurser att utföra ett högklassigt arbete. Verksamheten är etablerad. Finansieringen av SSS genomförd både enligt verksamhetslagen och finansieringslagen har gjorts synlig och mätbar. Negativa avbrott minskar. Antalet studerande som blivit klara med examen och som avlagt examensdelar ökar. Kostnaderna för att ordna kontinuerlig antagning minskar, när de studerande har engagerats i sina studier. 	<p>Det har alla nytta av</p> <ul style="list-style-type: none"> Samhället får den arbetskraft som det behöver, skatteinkomsterna ökar, kostnaderna för arbetslöshet och socialbidrag minskar. Utbildningsanordnarens finansiering står på en stadigare grund och attraktions- och kvarhållningskraften som arbetsgivare ökar. Den sociala och kulturella hållbarheten förbättras. Genom att utveckla basfärdigheterna får arbetstagaren förutsättningar att hållas med i arbetslivets förändringar.
Undervisande och handledande personal	<p>Den undervisande och handledande personalen har kompetens och tid att genomföra SSS-studier.</p> <ul style="list-style-type: none"> Personalen har ett genuint samarbete. En förutsättning för att målen för SSS-studierna ska uppnås är ett nära samarbete mellan olika lärare (SSS-läraren, GEM-läraren samt yrkesläraren) samt mångprofessionellt samarbete! 	<p>SSS-studierna genomförs och utvecklas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Personalen samarbetar mångprofessionellt vid genomförandet av SSS-studier. SSS-studierna antecknas i PUK. Personalen deltar i utvecklandet av SSS-studierna. 	<p>Läraren kan koncentrera sig på sin grundläggande uppgift</p> <ul style="list-style-type: none"> Läraren handleder en studerande som har behov av SSS-stöd till SSS-studier i rätt tid. Gränsytorna mellan särskilt stöd och SSS-studier är tydliga för personalen. Behovet av att genomföra korrigerande stödåtgärder (stödundervisning, studieverkstäder, restverkstäder e.d.) minskar, när de studerande får stärka sina färdigheter genom SSS-studier. 	<p>Meningsfullheten ökar och arbetshälsan förbättras</p> <ul style="list-style-type: none"> Arbetshälsan förbättras och mångprofessionellt samarbete ökar bland lärarna och personalen. Lärarens arbete känns mera meningsfullt när de studerande kan gå vidare och får den hjälp de behöver i rätt tid.
Den studerande	<p>Den studerande deltar och engagerar sig i SSS-studierna</p> <ul style="list-style-type: none"> Den studerande känner till sina egna mål i SSS-studierna. SSS-studierna finns med i den studerandes läs-/arbetsordning. 	<p>Den studerande förvärvar färdigheter i SSS-studierna</p> <ul style="list-style-type: none"> Den studerande får och ger kamratstöd. 	<p>Den studerandes studiefärdigheter förstärks.</p> <ul style="list-style-type: none"> Studierna framskrider. Examen /delexamen avläggs. Den studerandes motivation, självkänsla och tilltro till den egna förmågan ökar. 	<p>Välbefinnandet höjs och delaktigheten ökar.</p> <ul style="list-style-type: none"> Sysselsättningen och utkomsten förbättras. Den studerandes tilltro till den egna förmågan förstärks. Nyckelkompetenserna för livslångt lärande förbättras. Förankringen i samhället förbättras. Den sociala delaktigheten ökar.

En negativ spiral, när det inte satsas på SSS-studier

	Insats	Prestation	Effekt	Genomslagskraft
Utbildnings- anordnaren Undervisande och handledande personal Den studerande	<ul style="list-style-type: none"> • Verksamhetsplan saknas eller är bristfällig. • Aktörer, strukturer, kompetens eller personal- och lokalresurser har inte utsetts för genomförande av SSS-studier. • Det finns inga möjligheter att undervisa i basfärdigheter, eftersom resurser inte har getts för sådan undervisning. • Den studerande får inte tillräckligt med stöd för utveckling av sina bristfälliga basfärdigheter.	<ul style="list-style-type: none"> • Anordnande av SSS-studier kan inte verifieras, om det stöd som getts inte kan antecknas som SSS-studier och tilläggsfinansiering inte kan erhållas för det. • Lärarens oredovisade arbetsmängd ökar: I stället för SSS-studier genomför läraren en mängd individuella handledningar, stödundervisningstimmar och restverkstäder, och försöker på det sättet få de studerande att hållas med i undervisningen tillsammans med gruppen. • Den studerande har svårt att få någon uppfattning om varför studierna framskrider långsamt. Den studerande behöver fortgående mycket stöd och handledning för att studierna skulle framskrida.	<ul style="list-style-type: none"> • Resurserna är inte i effektiv användning. Studiernas genomströmningstid förlängs. Mängden negativa avbrott ökar. Bas- och prestationsfinansiering ackumuleras inte enligt målet. Strategi- och kvalitetsmålen uppfylls inte. • Det blir mindre tid för undervisning i yrkesinriktade studier. Läraren blir frustrerad när hen inte kan utföra sitt arbete så kvalitativt och meningsfullt som hen skulle vilja. • Den studerandes studier framskrider inte och det är svårt att studera. Den studerande kan känna sig misslyckad och fundera på att avbryta studierna. Interaktionen och samarbetet med studerandekamrater kan försvåras. En dålig gruppdynamik inverkar på hela gruppens läranderesultat.	<ul style="list-style-type: none"> • Läroanstalten kan inte möta arbetslivets behov och kompetensbrist. Studievägar för kontinuerligt lärande blir inte möjliga för alla. • Yrkeslärarens arbete blir mindre lockande när arbetet är belastande i brist på stödprocesser. Lärarens arbetshälsa kan försvagas. Lärarna kan bli cyniska, byta arbetsplats eller bransch. • Den studerandes förtroende för sina egna möjligheter att likvärdigt klara sig och uppleva delaktighet kan försvagas. Det kan inverka på välbefinnandet och risken för marginalisering ökar.

Källor

Keskeiset lähteet:

Savolainen, M. (2023). Yksilöllistä ohjausta ja yhteisöllistä toimintaan: opiskeluvalmiuksia tukevat (OPVA) -opinnot ammatillisessa koulutuksessa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/86461>

Hilli, P., Ståhl, T., Merikukka, M. & Ristikari, T. (2017). Syrjäytymisen hinta – case investoinnin kannattavuuslaskelmasta. Julkaisussa Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):6 (s. 663–675). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135714/YP1706_Hilliympdf?sequence=2

Merikukka M., Hartman M., Ristikari T., Hilli P., Juutinen A., Keski-Säntti M. & Virtanen P. (2021). Vamos-nuortenpalvelun vaikuttavuustutkimus. Itlan tutkimukset 2021:3. <https://www.hdl.fi/blog/vamoksen-vaikuttavuustutkimus/>

Sarmia, V. (2021). Tiedolla johtaminen pudokkuuden ehkäisyssä 2. asteen ammatillisessa koulutuksessa. Vamos-hanke 2021. Haettu xx.9.2023 osoitteesta https://www.kpedu.fi/docs/default-source/yhteystiedot/tiedolla-johtaminen-pudokkuuden-ehk%C3%A4isyss%C3%A4-2-asteen-ammattillisessa-koulutuksessa-14-12-2021.pdf?sfvrsn=6af9924d_0

Andra material:

Aaltonen, S., Kivijärvi, A. & Myllylä, M. (2019). Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten koettu hyvinvointi. Yhteiskuntapolitiikka 84 (2019):3. (s. 301–311). https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137076/YP1903_Aaltonenym.pdf

Aistrich, M. (3.3.2014). Kannattaako vaikuttavuutta yrittää mitata? Sitran artikkelit. <https://www.sitra.fi/artikkelit/kannattaako-vaikuttavuutta-yrittaa-mitata/>

Helander, J. (2009) Lukijalle. Teoksessa Helander, J. (toim.) Ammatillisen opettajan käsikirja. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Heliskoski, J., Humala, H., Kopola, R., Tonteri, A. & Tykkyläinen S. (2018). Vaikuttavuuden askelmerkit. Työkaluja ja esimerkkejä palveluntuottajille. Sitran selvityksiä 130. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2018/03/vaikuttavuuden-askelmerkit.pdf>

Hyyrykoski, S. (2015). Peruskoulusta ammatillisiin opintoihin: ammatilliset opintonsa keskeyttäneiden nuorten kuvauksia opinpolkujensa vaiheista. Jyväskylän yliopisto. Luokanopettajakoulutus. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/45620>

Häppäri, S. & Pulkkinen, S. (2020). Yksinäisyys ja heikko emotionaalinen kiinnittyminen toisen asteen koulutuksen keskeyttämisen riskiä ennakoivina tekijöinä. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/70057>

- Kallojärvi, P. (2016). ”Häneltä vain loppui kiinnostus”: peruskoulun päättöluokkalaisten käsityksiä toisen asteen opintojen keskeyttämisen syistä sekä opiskelumotivaatiota vahvistavista ja heikentävistä tekijöistä. Lapin yliopisto. Kasvatustiede. Pro gradu. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62337>
- Ketomäki, J. (2011). Elämänhallinnallisten tekijöiden yhteys ammatillisten perusopintojen negatiiviseen keskeyttämiseen. Jyväskylän yliopisto. Erityispedagogiikka. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/37090>
- Nousiainen, R. (24.1.2018). Koulutus on paras tapa ehkäistä nuorten syrjäytymistä. STTK. [Blogikirjoitus] <https://www.sttk.fi/2018/01/24/koulutus-paras-tapa-ehkaista-nuorten-syrjaytymista/>
- Pakkanen, K. (2022). Vaikuttavaa kohtaamista – vaikuttavuuden arviointi Vamos 2. aste hankkeesta. Jyväskylän yliopisto. Informaatioteknologian tiedekunta. Koulutusteknologia. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/81407/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202206013031.pdf>
- Palmu, I. (2013). Erityisopetustaustaisten opiskelijoiden poissaolojen ja keskeyttämisen syyt toisen asteen ammatillisissa opinnoissa: haasteita ohjaukselle. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Ohjausalan maisteriohjelma. Pro gradu. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/42706>
- Pesola, A. & Sarmia, V. (31.3.2023) Annie-webinaari: Voiko opiskelijan tuen vaikuttavuutta mitata? [videotiedosto] <https://youtu.be/IIUR8rJzkpg>
- Piha, E. & Sarmia, V. (2020) Nuorten talousvaikeudet koulupudokkuuden taustalla. 2020. Diakonissalaitos. [Blogikirjoitus] <https://www.hdl.fi/blog/nuorten-talousvaikeudet-koulupudokkuuden-taustalla/>
- Sutela, E., Törmäkangas, L. Toikka, E. Haapakorva P., Hautakoski, A., Hakovirta, M., Rasinkangas J. Gissler, M. & Ristikari, T. (2016). Nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen riskitekijät Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos raportti 5/2016. Helsinki. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130760/URN_ISBN_978-952-302-662-9.pdf
- Valtakunnallinen toimintamalli 2. asteen opintoihin kiinnittymiseksi, läpäisemiseksi ja pudokkuuden ehkäisemiseksi. Hyvinvoiva amis -hyvä käytäntö. <https://hyvinvoivaamis.fi/menetelmapankki/mallit/1875>